

SCHOOLpleinONTWIKKELING

Door A. Geuze

Negen jaar geleden openden we een gloednieuwe school. Een gebouw met 26 lokalen en een groot plein, zowel rondom het gehele gebouw als in het hart ervan. Het schoolplein. We richtten het plein zo in dat er voor elke leeftijdsgroep voldoende uitdaging was. Uitdaging tot spel, tot klimmen en klauteren, tot samenspel, tot 'hangen'. Maar tevreden waren we niet. Er waren teveel incidenten en 'pleingedrag' stond herhaaldelijk op de personeelsagenda.

In 2010 besloten we het schoolplein grondig te herzien. Inmiddels hadden we contact met Wim van Gelder, een speelpleindeskundige, die ons al begeleidde in een keuzetraject naar een nieuwe methode bewegingsonderwijs. Dat verliep uitermate positief. Als team besloten we Van Gelder ook te laten begeleiden bij ons traject naar een functioneel schoolplein. Van Gelder had daar heldere ideeën over, waarbij hij het spelen op het schoolplein in verband bracht met de lessen bewegingsonderwijs. Deze lessen konden voor een klein deel gebruikt worden om kinderen bepaalde spelvormen aan te bieden, die op het schoolplein een vervolg konden krijgen.

We verkeerden in de gelukkige omstandigheid dat twee collega's hun meesterproef voor hun opleiding master SEN wilden richten op gedragsaspecten van leerlingen, toegespitst op het pleingedrag. Zij schreven enquêtes uit voor personeel en leerlingen. Ook de uitkomst van de ouderenquête werd daarbij betrokken. Op die wijze kwamen we niet alleen tot een lijst met knelpunten, maar kregen we ook zicht op oplossingen. De pleininrichting bood te weinig uitdaging aan kinderen. Dat had alles te maken met de grootte van het plein en de ligging van de pleindelen. Uit observaties door Wim van Gelder bleek dat veel kinderen niet of onvoldoende tot (samen)spel kwamen.

Spelstimulering

Naar aanleiding van de geconstateerde knelpunten stelden we een actieplan op. We waren het met Wim van Gelder eens dat niet zozeer de pleinregels bepalend waren voor een goed en zinvol pleingedrag. Het zat veel meer in de speluitdaging en de visie die we als school op de rol van het pleingedrag en pleinspel hadden.

We kwamen tot een vorm van spelstimulering in de groep, als voorbereiding op het pleinspel. De rol van de pleinwachters was daarbij van groot belang: stimulerend en activerend. We werkten concreet enkele weken aan bepaalde spelvormen, die in sommige gevallen mede ondersteund werden via de lessen bewegingsonderwijs. Vanuit de methode 'Basislessen in het basisonderwijs' waar we inmiddels voor gekozen hadden, werd onze visie op bewegen en spelen mede gevormd. Bovendien leverde Wim van Gelder de benodigde ingrediënten. Hij liet ons nadenken over de vraag hoe we de pauzes zagen: als tijd voor een bak koffie en collegiaal contact, of als onderdeel van ons onderwijs. Hij confronteerde ons met de stelling dat een incident op het plein het sociaal-emotioneel schoolgedrag gedurende de rest van de dag in veel gevallen bepaalt. In zijn visie zijn pauzes uitstekende aangrijpingspunten om anderssoortige vaardigheden van leerlingen te ontwikkelen.

Minder kinderen op het plein

Bovendien pleitte hij voor minder kinderen op de pleinen. Hij stelde voor de pauzes van de verschillende groepen op wisselende tijdstippen te plannen. Samen met een actief-stimulerende leerkracht zouden (minder) kinderen allemaal op een goede wijze tot (samen)spel kunnen komen. Oudere leerlingen zouden daarbij als tutor voor jongere leerlingen kunnen optreden. Daarnaast adviseerde hij klein materiaal aan te schaffen: ballen, blokken, springtouw, rackets e.d., waarbij elke groep een eigen spelkist had en daar ook verantwoordelijk voor was. Tenslotte maakte Wim van Gelder een voorstel voor een verdeling van spelmogelijkheden over het terrein, waarbij alle leerlingen voldoende uitdaging en mogelijkheid tot spelontwikkeling zouden krijgen.

De keuzes

Als team wilden we een beperkt aantal pleinregels. De pleininrichting moest zodanig gestalte krijgen, dat er per onderdeel als vanzelf regels zouden ontstaan. De regels wilden we ook consequent handhaven en regelmatig met de leerlingen delen. De eerste regel was eenvoudig: stoer niemand. Kinderen moesten dit wel leren. Dat vroeg ook om handhaving. Het was de kunst om juist die kinderen in het vizier te krijgen die anderen probeerden te storen. Op deze leerlingen wilden we extra stimulerend inzetten. Het is evenzeer een kunst om juist de kinderen die negatieve aandacht vragen positief te stimuleren, zonder daarbij als leerkracht ook zelf in het negatieve te vallen.

De twee 'spelbegeleiders' werden aangewezen als coördinatoren, die het pleingedrag voortdurend 'in control' houden en waar nodig schoolbrede interventies plegen. Dat betrof dan voornamelijk concrete spelstimulering. De rol van elke leerkracht in de eigen groep bleek daarbij cruciaal; hoe begeleid je vanuit de reguliere groepsituatie preventief en curatief het daadwerkelijke pleingedrag? Daarnaast maakten we afspraken rondom de rol van de pleinwachters.

Geen georganiseerde activiteiten

Hoewel we de pauzes zeker als onderdeel van ons totale onderwijs zien, vonden we het te ver gaan om hier bewust en belijnd activiteiten per pauze te organiseren. We hechten aan een juiste onderlinge omgang van kinderen, waarbij samenspielen en samenwerken van groot belang is voor de ontwikkeling. Leerkrachten spelen daarin een stimulerende en activerende rol. Dat ook de pleininrichting daaraan bijdraagt was voor ons duidelijk. De pleinen zijn zo groot, dat we een duidelijk gescheiden 'fietsenplein' konden inrichten. Ook het fietsverkeer konden we volledig scheiden

van het spelgebeuren.

We hebben ervoor gekozen alle leerlingen van de groepen 3 tot en met 8 toch op dezelfde tijden pauze te geven. Op die wijze is er goed samenspel mogelijk, ook tussen oudere en jongere leerlingen. Hoewel we het belang van minder kinderen tegelijk op de beschikbare ruimte onderkennen, vonden we het aantal m² per kind voldoende. Vooral de voortdurende onrust rondom de school was het voornaamste argument om toch voor één gezamenlijke pauze te kiezen. Een argument was ook dat de school een werkplek van collega's is. De intercollegiale contacten tijdens de pauzes vonden we vanuit zowel werkmattig als persoonlijk oogpunt van belang.

Voetballen, korfballen, chillen, skeeleren

Verschillende uitdagende spelmogelijkheden, passend bij elke leeftijd, is een must. Wim van Gelder stelde daarom al observerend een ontwerp op, waarbij we als team meedachten en mee-beslisten. De 'schooltuin' aan de oostzijde van ons terrein werd omgebouwd tot fietsenstal-

ling. Door het plaatsen van wintergroene heggen met daarboven een lange strook leiplateanen (ook wintergroen), gaan steen en staal schuil achter groen.

Langs de pleinranden situeerde Wim enkele speelvelden om te voetballen en te korfballen. De kosten van deze voorzieningen zijn hoog, maar met wat creativiteit denken we daar toch oplossingen voor te hebben.

De plaatsing van de huidige speeltoestellen namen we kritisch onder de loupe. Hier en daar moest dat tot herschikking leiden. Ook wilden we nadrukkelijk ruimte voor (oudere) leerlingen om te 'chillen' of om juist actief bezig te zijn met skeelers en skates. Een complete skeelerbaan was vrij eenvoudig en veilig te realiseren rondom ondermeer de speelvelden.

Op een van de pleinhoeken adviseerde Van Gelder een multi-interpretabel speeltoestel. Vanwege het kostenaspect (€ 40.000) willen we hier nog eens goed over nadenken.

Complicerende factor is de aanwezigheid van sbo De Akker op ons terrein. De huidige zes Akkerlokalen zullen over

enkele jaren verdwenen zijn en we willen nu reeds anticiperen op de toekomstige pleinsituatie. Deze zal dan enkele honderden m² meer mogelijkheden bieden.

Kinderen worden uitgedaagd

Het inschakelen van speelpleindeskundige Wim van Gelder heeft voor ons meerwaarde gehad. Vanuit zijn deskundigheid heeft hij ons als team bewust gemaakt van de logische (onderwijs)relatie tussen de lessen bewegingsonderwijs in het speellokaal/de gymzalen en de schoolpleinen. Daarnaast heeft hij ons kritisch na laten denken over onze visie op sociaal-emotionele ontwikkeling en de rol van (samen)spel daarbij. De grootste toegevoegde waarde zit in het feit dat we zien dat kinderen worden uitgedaagd om te spelen, alleen, samen of in een groep. Daarbij sturen en stimuleren we de verschillende spelrages die zich op gezette tijden voordoen: knikkeren, springtouwen enz.

Het vertrouwde 'speelkwartier' is daarmee gegroeid naar een dagelijkse bewuste ontwikkelingskans voor onze leerlingen. Dat vraagt om investering van energie en euro's, maar het loont zeker de moeite!

A. Geuze
Directeur Ds. Joh.
Groenewegenschool
Werkendam